HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלו שני שופפין. דכיון דמיון לו גו מלא חציו לפי רגלן מודו דקנה כי שחררים לפלגיה דהא לא שייר מידי והוי כמאה דנפקא מיניה לגמרי: **מחלוקת.** דרבי ורבנן: **והניח חציו.** דבעינן דניפוק כוליה מיניה כי מאה: **אבל שיחרר חציו.** ומכר מחילה חציו או בדבר אחר:

הכותב נכסיו לשני עבדיו. שכתב שני שטרות כל נכסיו לזה וכל נכסיו לזה וזיכה לשליח אחד בדבר אחד לשניהם לפלגי דלא קדם אחד לחבירו: **והן משחררין זה את זה.** לפי שכל אחד זכה בחצי חבירו: **הא דאמר** **כולו.** קמיימת כגון שכתב שני שטרות כדפירישית וכל אחד כתב כל נכסיו לפלוני עבדי ומודו רבנן דכיון דזיכה להם בבת אחת ונפקי כולהו מיניה קנו. ובתרייתא דאמר חצי חצי נכסיו לאחד כתב חצי נכסי לך וכן בשני לחבירו לפיכך לא קנו דהוה ליה כגון אחד שחרר חציו והניח חציו. ולא מיבעיא כתב ומכר לזה והדר מכר לזה דלא קנו דכי מכר לקמא שייר פלגיה ולא קנה וכן לשני אלא אפילו מכר לשניהם כאחת לא קנו דכיון דחצי נכסיו כתב בכל אחד דלמא אחד מהן פלגת כתב לתרוייהו וזיכה שיור: **מדקתני סיפא.** דבריית': **ואם אמר חצי חצי לא קנו.** ופלוגתא דעתין דהכי קאמר ואם אמר חצי חצי נמי לא קנו: **מכלל דרישא דאמר** **כולו.** ופ"ה לא קנו: **בשטר אחד.** לא קנה כגון כל נכסי לפלוני ופלוני עבדיי דכתיב[ה] לה ולא לה ולחברתה אין שני שטרות לא קנו בד"א בשטר אחד אבל בשני שטרות קנו ואם אמר חצי חצי אף בשני שטרות נמי לא קנו ואיבעית אימא ל"ק כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה בשלמא בתרא לא קני דהא קני ליה קמא אלא קמא ליקני נפשיה ולקנייה לחבריה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא רב אשי אמר שאני התם דקא קרי להו עבדיי א"ל רפרם לרב אשי ודלמא עבדיי שהיו כבר מי לא [ו]תנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן טעמא דאמר[ז] [חוץ מאחד מרבוא שבהן] הא לא אמר הכי קני אמאי והא עבד קא קרי ליה אלא עבדי שהיה כבר הכא נמי עבדיי שהיו כבר [ח]נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין איסורא לא קאמרינן ת"ש [ט]המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין נותן חצי קנס לרבו וחצי בעבד של שני שותפין ודברי הכל. ול"ת והא לר' אליעזר דנפיק' (ג"ק דף 5.) אפילו כמאן דאמר שמיעה קולית הוא[י] ומוקי התם לגירסיה דלא לימא ממימר אימ ואמאי נכנסי מלוג לא עשו ולא כלום וקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין [י](פי' אליעזר דר"ת) אין יוצאין בראשי איברים וי"ל דשותפין להתם היינו לזה גוף ולזה פירות כמו מוכר עבדו לאחר ופסק עמו ע"מ שישמשנו ל' יום דהוי דומיא דאיש ואשה אבל כאן גוף לו ופירות יכול לשחרר חציו והא דקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין היינו למשנה אחרונה ול"ת והא אמר ממימר גופיה אית ליה לעיל לאחד מהן דלמא מפקיע עבדו יש לו תקנה בשטר וי"ל דשטר ודאי מפקיע המיסור כדאמרינן לעיל מה אשה שמיסורה לא ולא ממונה: **הא דאמר חצי חצי.** פי' בקונטרס שכתב בשטר אחד אלו נכסיי לך וכן בשני לחבירו ואפי' מכר בבת אחת לא קנו דלמא חד פלגת הוא דכתב לתרוייהו וקשה לרבינו שמואל דהא מדקאמר כל נכסיי משמע שמכרם בשטר אחליו שנתן זה לא נתן זה ולא קנו הלכך נתן לשניהם ועוד מדמפליג בין אמר כולו לאמר אלו נכסיי אחד אחד משמע דוקא אמר כולו קנו אבל אלו נכסיי פירש אלא אחד מהן נותן לשניהם הוא הדין דלא קנו דהא לא פ"ה לא קנו[א] ונראה לרבינו שמואל[ב] דרשה לטעמיה דלית ליה בפ' שני דקידושין (דף נ:) ובמי שהוליאוהו (עירובין נ.) כל שלשון זה אחד זה אחד זה אחד בבת אחת כאן בזה אחר זה בשלמא בתרא לא קני דהא קני ליה קמא אלא קמא לא קנה[ג] כיון דשייר[ד] ולא דמי לשיחרר חציו ומכר חציו דהתם הוי זה אחד זה אם מכר חציו תחילה וקנת קמא לפירושו לתם כן כי אמר כולו נמי לא ליקני בבת אחת כיון דזה אחד זה שני לא קני כמו במקדש שני תחיות לחיין מקולטות כיון דזה אחד זה לא מפקי קדושין בשניה אלא ולמי לא שייך כל שאינו זה אחד זה אלא היכא שהשלשון מועט את השני מלמול כמו בשני תחיות שמועטין קידושי הראשונה מלמול קידושי שניה אבל הכא הא לא קני שני זה אחד זה שני לא קני כמו שני תחיות לחיין דזה אחד זה לאו משום דלא קני אלא משום דלא חזי לקנות אלא משום דכבר נסתלק הנותן ואין לו בהן כלום[ה] מידי דהוה מנותן כל נכסיו לאנשים וכתב לכל א' נכסיי נתונין לך בתחילה וזיכה להן בבת אחת דקנו כל הנכסים[ו] ואין לדמות ממון הראוי לחלק ואיתיה לחלקין כדאמר התם ממעשר[ז]: **מאי אירא חצי אפי'** **כולו נמי.** הכא ליכא לאנויי תנא סיפא לגלויי מילתא דבשטר אחד אין מילוק בין אמר חצי חצי לאמר כולו[ח]: **יום של רבו לרבו.** היינו למשנה ראשונה[ט] דלמשנה אחרונה[י] מעשה ידיו שלו דכמוך מדמי ליה למעוכב גט שכתוב[יא] ומיהו נ"מ לף למשנה אחרונה כגון בשל יתומים קטנים דלאו בני כפייה נינהו אי בחליה בת חורין[יב] ולא נהגו בה מנהג הפקר וקנת תיכף כיון דלפי משנה אחרונה מעשה ידיו שלו מה הרויח לעול ההוא גברא דלקני לבנו קטן[יג] והא מכי משחררי חבריה לפלגיה מיד זכה בעבד בעצמו והוה ליה מעוכב גט שכתוב ואין יכול להקנות לבנו אלא מה שיש לעצמו זו אבל טפי לא ואמת הקנה לבנו קודם שמחררו חבירו לפי שהיה יודע שמחברו היה רוצה למחר חלקן:

ומי

ומור

מוסף רש"י

קנו ומשחררין זה את זה. קנו כל הנכסים ומנכה כל אחד חציו בן חורין וחציו עבד לאחיו ומשחררים זה את זה מליהן (לקמן פד). **הכותב כל נכסיו לעבדו.** כגון כל נכסיי נתונין לך, יצא לחירות. שאף הוא בכלל נכסים וכל שאר נכסים נמי קנה (לעיל ח:). **שייר קרקע כל שהוא.** קרקע לאו דוקא כדאמר בב"ב גפ' מי שמת (שם). **לא יצא לחירות.** דבשלמא רישא לא קנה גבי דעתיה דגיטין לשיורי לך לאחר ומחזי כשיור דנתיה לשיורי לך לאחר ומחזי כשיור דנתיה לשיורי לך לאחר נכסים דאמר ולאחוני ליה קמאי ולא אחריה כיון דלא אחר ליה עלמך וכנכסי (שם) לו: **שבעבד הוקש לקרקעות לכתיב** והנחלתם, ואלו קרקע כל שהוא אינה לאחר אלא עבד דאמר אינו יוצא בגט אחד. רבינו שמואל הקשה הרי הוא כשאר נכסים לא קנה, ות"ק אם אחר חוץ ממטלטלין כל שהוא, כדאמרינן ר"פ לקמיה שבשו המטלטלין שייר אלא העבד, דלמא מטלטלין שאני, דעבדא מיטלטל, אבל אם אחר כל נכסיי נתונים לך חוץ מעבדי פלוני, הרי הוא בן חורין, שהעבד אינו בכלל חוצו שהרי הקרקע (רשב"ם ב"ב קמט:). **לעולם הוא בן חורין.** אם שייר קרקע כל שהוא, דשייר קרקע ולא עבד (שם) דאמאי דגלי גבי ומאי דלא גבי לא גבי (לעיל ט.). **עד שיאמר כו' חוץ מאחד מרבוא.** עד שיאמר אחד חוץ מדבר מועט ולא יפרש מה הוא משייר, דהתם אמרינן לאחד מריבוא דקאמר דהיינו עבד ואינו לא משוי ליה לגלי לאחד מריבוא בנכסים, ופ"ג דשו טופי (שם) שהוא אחד מרבוא אעבד קאי ואינו משומרי, ולכך כשוד כתב לעבדו כך ומ"מ לא קנה כלום (ב"ב שם).

מוסף תוספות

א. [דאל"ה] אדמפליג בין אמר כולו להיכא דאמר חצי חצי ליפלוג הכל בחצי חצי בין היכא שפירש חצי אחר בין היכא שלא פירש. תוס' הרש"ש. ב. דאע"פ שפירש דשני החצאין נתן לשניהם לא קנו. תוס' הרש"ש. ג. שאם נתן המחצית לזה ואחר זמן נתן המחצית האחר לזה ודאי לא קנו. ר"ן. ד. וקי"ל דאפי' כ' כל נכסיו לעבדו ושייר קרקע כל שהו, אף עצמו לא קנה, כ"ש הכא. רשב"ם. ה. ואי אתי ראשון דזכה בהם ומקנה אותם לשני קנה שני. תוס' הרש"ש. ו. אע"ג דבזה אח"ז השני לא קנה. תוס' הרש"ש. ז. ע' תוס' הרש"ש שמתכון שיטת רש"י. ח. דכשם שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד, ה"נ שני עבדים אינן יוצאין בגט אחד. רבינו קרקפ. ט. דקתני עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. רשב"ם. י. כיון שכופין את רבו, אפי' בעוד שלא כפו אותו אינו עובדו. רשב"ם, יא. וא"ת, למשנה ראשונה מאי דהוה הוה. תוס' הרש"ש. יב. דלא מפקדא אפריה ורביה. ר"ן. יג. בתר דשחרר חבריה לפלגא. תוס' הרש"ש.

פסקי רי"ד

דברי הכל אף בשטר קנה שכל אחד משחרר כל חלקו ולא שייר בו כלום ולא דמי למשחרר חצי עבדו. ואין שני עבדים משתחררים בשטר א' כמו שאין שתי נשים מתגרשות בגט א'.

צד א ב מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכ' ד סמג עשין פז טור ש"ע י"ד סי' רסז סעיף ס:

צה ג ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף נט:

צו ה מיי' פ"ד מהל' מוכר הלכ' יג סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' תכד סעיף ד וטוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:

צז ו מיי' פ"ח מהל' מתנ' ממון הלכ' ג סמג עשין סז טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב: